sių žmonių veikla buvo susijusi su ežeru, nors kol kas neaišku, kada ir kiek laiko šis ežeras egzistavo. Vis dėlto pasirodė tikslinga šurfais paieškoti žvejybinės ar kitokios veiklos pėdsakų buvusio ežero priekrantėje, ties didžiausios radinių koncentracijos vieta. 4 šurfai iškasti tikėtinoje buvusio ežero priekrantės vietoje, 75 m atkarpoje (2 pav.). Šurfų juosta nuo pagrindinės radinių koncentracijos nutolusi 50 m. Tirti 1,5 m^2 ploto šurfai, pasiektas iki 1,85 m gylis, kasta, kol užpildavo vanduo. Nė viename radinių ir archeologiškai vertingų sluoksnių neaptikta.

The 2016 Field Evaluation of the Tenžė River Valley near Kretinga

In 2016, 22 boreholes were made using a manual direct push probe during an evaluation of the Tenžė river valley. The lake's likely former N shore was identified. Systematic fieldwalking (of roughly 20 ha) was conducted in a section of ploughed fields on the valley's edges, near which the lake detected by coring once existed, and 49 flint finds (Fig. 1), preliminarily dated to the Mesolithic, were discovered. Four test pits were excavated at a likely location, the site of the largest find concentration on the former lake shore (Fig. 2), but no finds were discovered in them.

Gediminas Petrauskas

Naujų paminklų paieškos Akmenės rajone

2017 m. rugsėjį ir lapkritį LNM archeologinė ekspedicija Akmenės rajone ieškojo naujų ir mažai žinomų kultūros vertybių, žvalgė ir tyrinėjo spėjamus archeologijos paminklus. Kivyliuose ir Klykoliuose surengti archeologiniai žvalgymai, Suginčiuose – žvalgomieji tyrimai. Aptikti radiniai saugomi LNM.

1 pav. Kivylių senkapis II iš PV. G. Petrausko nuotr.
Fig. 1. Kivyliai Old Cemetery II, as seen from the SW.

2 pav. Kivylių senkapio II radiniai: 1 – sagtis; 2 – žiedas. G. Petrausko nuotr.

Fig. 2. Finds from Kivyliai Old Cemetery II: 1 – the buckle; 2 – the ring.

Kivylių senkapis II yra 75 m į ŠR nuo kelio iš Kivylių į Vadakstę Latvijos Respublikoje ir dar vieno kelio sankryžos, 125 m į P nuo Vadaksties (Klykolių tvenkinio) kairiojo kranto (LKS94 X6248717; Y423550). Senkapis įrengtas 25x23 m dydžio, 3 m aukščio pušimis ir krūmais apaugusioje kalvoje (1 pav.). Kalvos Š ir R šlaituose auga lapuočiai medžiai, P šlaite nuvirtęs sutrūnijęs medinis kryžius, R pakraštyje pastebimos senos smėlio duobės žymės. Apie 1980–1985 m. kalvos papėdėje veikė karjeras, kasant smėlį šalia tiesiamam keliui surasta žmonių kaulų.

Žvalgant kalvą P šlaite aptikta apskrita sagtis (2:1 pav.), bulės tipo Londono įmonės „Anglo-Continental Guano Works Ltd“ guano trąšų plomba, saga su saule ir aštuoniais spinduliais, ŠV šlaite – signetinis žiedas su neaiškiomis įraižomis paplatintoje ovalioje priekinėje dalyje (2:2 pav.). Apskritos sagtys ir signetiniai žiedai su neaiškiomis įraižomis – būdingos XVI–XVII a. griautinių kapų įkapės. Šių radinių aptikta daugelyje viduramžių Lietuvos senkapių, tarp jų – 1975 m. tyrinėtame pirmajame Kivylių senkapyje (*ATL 1974 ir 1975 metais*, 1977, p. 144–148). Nurodytam laikotarpiui reikia skirti 10 m į ŠV nuo žiedo, kiek atokiau nuo kalvos surastą žalvarinį stačiakampį profiliuotą apkalą, o likę radiniai – XIX a. datuojama saga ir XX a. 2 dešimtmečio pabaigos – 3 dešimtmečio pradžios plomba – su mirusiųjų laidojimu nesusiję.

Klykoliuose žvalgyta kaimo V dalyje, 45 m į Š nuo kelio Suginčiai–Klykoliai–Agluonai, 490 m į P nuo patvenktos Vadaksties (Klykolių tvenkinio) kairiojo kranto, 800 m į PV nuo Klykolių senųjų kapinių, vadinamų senkapiais (UK 4192). Čia stūkso V–R kryptimi pailga 27 m ilgio, 19–23 m pločio, 4,4–5 m aukščio (Š pusėje) kalva (LKS94 X6248166; Y426815), nuolaidėjanti į P pusę, kur jos aukštis siekia tik 1,2–1,5 m. Vietos gyventojai šią apylinkėse išsiskiriančią kalvą vadina Piliakalniu, esą ji tarybiniu laikotarpiu buvo aptverta ir saugoma (vieta į 1973 m. *Lietuvos TSR kultūros paminklų sąrašą* nebuvo įtraukta). Žvalgant kalvą rasta tik XX a. dirbinių ir neaiškios chronologijos duobutėmis puoštas stačiakampės lazdelės pavidalo žalvario ruošinys, piliakalnio požymių nenustatyta.

Suginčių kapinynas (UK 42089) yra Vadaksties kairiajame krante, 50 m į R nuo Latvijos Respublikos sienos, 275 m į ŠR nuo santakos su Daubulėliu, 300 m į PV nuo Vadaksties santakos su Kūlupiu, 500 m į ŠR nuo Suginčių senųjų kapinių, vadinamų Šmitkino kapeliais (UK 5738), 750 m į Š nuo kelio Suginčiai–Klykoliai–Agluonai, dirbamoje Š–P kryptimi kiek pailgoje apie 60x40 m dydžio, iki 1 m aukščio lėkštašlaitėje kalvelėje (LKS94 X6248858; Y429566) (3 pav.). Aukštumos ŠV krašte iškilusią kalvelę iš Š ir V pusių supa Vadakstis ir jos slėnis, šlaitai nežymiai nuolaidėja. Kapinynas apardytas ilgalaikio arimo, kryptingo kalvelės lėkščiavimo ir melioracijos.

Suginčių kapinyno teritorija kaip dirbama žemė pažymėta jau 1840 m. carinės Rusijos topografiniame žemėlapyje – tuo metu čia buvo Suginčių palivarko žemės (*Ф. Сугинты*). Vėliau kapinynas pateko į Suginčių fermos laukus

3 pav. Suginčių kapinynas iš PV. G. Petrausko nuotr.
Fig. 3. Suginčiai Cemetery, as seen from the SW.

(1880 m. – *Ферма-Сугинты*, 1915 m. – *Ferma Suginty*), į P nuo jo driekėsi kelias. XX a. viduryje Suginčiuose iki 500 m atstumu nuo kapinyno buvo gyvenamos net 6 sodybos, tačiau XX a. 8 dešimtmetyje – 9 dešimtmečio pradžioje jos nugriautos, o kelias suartas. Artimiausias archeologijos paminklas – V–VI a. Priedišių kapinynas (Latvijos Respublika, Saldaus r.), nuo Suginčių kapinyno nutolęs per 2 km.

1883 m. iš Suginčių (*Dorf Sudintschi*) į kolekcininko ir senovės tyrėjo Edmundo Carlo Juliaus Krügerio (1836–1909) rinkinį pateko archeologinių dirbinių: dalgis, pasaginė segė daugiakampiais galais ir dar viena pasaginė segė grybo formos galvutėmis (Vasiliauskas E., E. Kriugeris ir jo archeologinis rinkinys iš Lietuvos Kuršo provincijos muziejuje, *AL*, 2014, t. 15, p. 123–125, pav. 7). Šiuos radinius E. Krügeriui greičiausiai tų pačių metų birželio 23–28 d. surengtos ekspedicijos Lokavoje metu perdavė moksleivis. 1902 m. Suginčių radiniai minimi Kuršo provincijos muziejuje (*Kurländischen Provinzial Muzeum*) Mintaujoje, tačiau 1963 m. dalgis atsidūrė LNM, viena segė – Jelgavos Ģedertso Eliasso istorijos ir dailės muziejuje, antros segės likimas neaiškus.

4 pav. Suginčių kapinyno tyrimų akimirka. G. Petrausko nuotr.
Fig. 4. During the investigation of Suginčiai Cemetery.

Siekiant nustatyti preliminarų Suginčių kapinyno dydį, chronologiją ir suardymo laipsnį, kalvelės viduryje buvo ištirti 2 šurfai (iš viso 7,3 m^2) (4 pav.). Metalo ieškikliais iššvalgytas 70 m ilgio V–R kryptimi, 30–35 m pločio Š–P kryptimi kapinyno plotas, prie kurio kalvelės ŠV krašte buvo prijungtas dar vienas 65x15–20 m dydžio plotas. Kapinyno kalvelę

5 pav. Suginčių kapinyno kapas 1 in situ iš Š. G. Petrausko nuotr.

Fig. 5. Suginčiai Cemetery grave 1 in situ, as seen from the N.

6 pav. Suginčių kapinyno kapai in situ iš Š. G. Petrausko nuotr.

Fig. 6. Suginčiai Cemetery graves in situ, as seen from the N.

padalinus į 2–3 m pločio juostas, išsamiai iššvalgyta apie 3300 m^2, nesilaikant griežtos žvalgymų trajektorijos – apie 6500 m^2 dydžio teritorija.

Šurfo 1 paviršiuje fiksuotas 24–36 cm storio sodrus derlingas juodžemis, žemiau jo – iki 63 cm storio pilkšvai gelsvo smėlio sluoksnis. Gruntas šurfo vietoje stipriai judintas – dėl aktyvios ūkinės veiklos ypatieji radiniai, XX a. daiktai ir žmonių kaulai mėtėsi nuo paviršiaus iki įžemio; antai arklio pasaga surasta net 82 cm gylyje matuojant nuo žemės paviršiaus. Šurfe aptiktas antkaklės su kabliuku ir kilpele galiukas, smeigtukas susukta galvute, 4 apvijų žiedas, 5 lipdytos keramikos šukės ir 2 molio tinko gabalėliai. Antropologė J. Kozakaitė tarp surinktų kaulų atpažino ne mažiau kaip dviejų nedegintų mirusiųjų kaulus: iki 5 m. vaiko kairįjį šlaunikaulį ir dešinįjį blauzdikaulį, suaugusio mirusiojo rankos pirštakaulius, dešiniojo blauzdikaulio diafizę ir kulnakaulio fragmentą; tarp šių kaulų įsimaišę gyvulių kaulų likučių.

Šurfo 2 stratigrafija beveik identiška: 25–34 cm (vietomis – iki 47 cm) storio sodrus derlingas juodžemis, žemiau jo – iki 40 cm storio pilkšvai gelsvas smėlis. Kitaip nei šurfe 1, pastarasis sluoksnis nebuvo toks ryškus ir storas, šurfo R ir PV dalyse siekė vos kelis centimetrus, o Š gale susiklostęs juosvo smėlio sluoksnelis. Iš pavienių šurfe aptiktų radinių minėtina lankinės ilgakojės, pelėdinės arba gyvulinės segės buoželė, dviejų geležinių smeigtukų adatų fragmentai (vienas su grandele), įvijinės apyrankės dalis, du cilindriniai geriamojo rago apkalai, žalvarinis stačiakampis apkalėlis ir rausvai glazūruota lygiagrečiais grioveliais ir bangelėmis puošta XVII a. žiesto indo šukė. Tarp pavienių žmonių kaulų nustatytas suaugusio mirusiojo juosmens slankstelio lankas, rankos pirštakauliai ir kojos padikaulis.

Pilkšvai gelsvame smėlyje išryškėjo dviejų susijungusių kapų duobių kontūrai. *Griautinio*

kapo 1 duobė, išsiskyrusi pilkšvu smėlio užpildu, į įžemį įkasta 20 cm (dugnas užfiksuotas 45 cm gylyje). Kapo duobė 84–94 cm pločio, tačiau jos ilgis neaiškus: P pusėje ribos pranyksta, Š – susilieja su kapo 2 kontūrais. Kompaktiškai 50x40 cm dydžio plote sudėtas įkapes sudarė dalgis, kotu į Š paguldytas įmovinis kirvis ir smaigaliu į P nukreiptas įmovinis ietigalis rombo formos plunksna (5 pav.). Sprendžiant iš ietigalio padėties, ietis gulėjo mirusiojo dešinėje pusėje, virš jos buvo padėtas kirvis ir dalgis.

Mirusiojo griaučiai sunykę, išlikę vos 5 kaulai ir jų fragmentai. Karsto pėdsakų kape nepastebėta. Antropologiniai tyrimai parodė, kad kape palaidotas vyresnis nei 25 m. mirusysis, tačiau dėl prastai išlikusių kaulų jo lyties nustatyti nepavyko. Pagal įkapes kapas datuojamas VI a., jame palaidotas vyras, o pagal ietigalio ir kirvio, išlikusių kaulų padėtį mirusysis galva buvo orientuotas į P–PR. Tai būdingas žiemgalių vyrų laidosenos bruožas (Vaškevičiūtė I., *Žiemgaliai V–XII amžiuje*, V., 2004, p. 33).

Griautinio kapo 2 duobė 2,35x0,85–1 m dydžio, orientuota Š–P kryptimi, kiek išgaubta viduriniąja dalimi. Kapo duobė į įžemį įkasta 20 cm, karsto žymių nepastebėta, ties kaukole užfiksuota 7x44 cm dydžio degėsingos žemės juosta. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva orientuotas į P (360°), rankos sulenktos ties alkūnėmis, priglaustos prie krūtinės, kojos ištiestos (6 pav.). Kapas apardytas – sprendžiant iš šurfo pjūvių, 2017 m. arimo riba ėjo vos 10–12 cm aukščiau kaukolės. Mirusiojo kaukolė judinta, susmukusi į apačią, atidengta 27–33 cm, visi griaučiai – 31–39 cm gylyje. Dantys neišliko, viršutinio žandikaulio trūksta, tačiau ariant kapinyną labiausiai nukentėjo krūtinės ir juosmens sritis, sunyko šonkauliai, prastos būklės ir dubens kaulai.

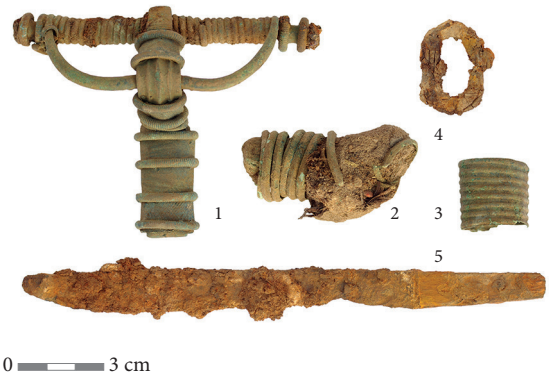

7 pav. Suginčių kapinyno kapo 2 įkapės: 1 – segė; 2, 3 – žiedai; 4 – sagtis; 5 – peilis. G. Petrausko nuotr.

Fig. 7. The grave goods from Suginčiai Cemetery grave 2: 1 – the brooch; 2, 3 – rings; 4 – the buckle; 5 – the knife.

Ant mirusiojo krūtinės aptikta lankeliu į dešinę pusę atsukta lankinė žieduotoji segė (7:1 pav.), šalia jos, 17 cm žemiau smakro – ant piršto užmautas deformuotas aštuonių apvijų įvijinis žiedas (7:2 pav.). Dar vienas skardinis įvijinį imituojantis žiedas (7:3 pav.) surastas prie segės kojelės. Prie dešiniojo alkūnkaulio gulėjo geležinė sagtis (7:4 pav.), kairės rankos išorėje smaigaliu į kojų pusę nukreiptas įtveriamasis peilis (7:5 pav.). Antropologiniai tyrimai atskleidė, kad kape palaidotas vyresnis nei 50 m. mirusysis, tačiau dėl kaulų būklės lyties įvardyti nepavyko. Nustatytos patologijos: ilgųjų kaulų osteoartritas, pažengusi V–VII kaklo ir IV–V juosmens slankstelių osteochondrozė ir osteofitozė. Tai rodo, kad mirusysis sirgo degeneracine sąnarių liga, buvo pažeisti stuburo tarpslankstelinai diskai, jis kentė stuburo skausmus ar sustingimą.

Pagal surastas įkapes kapas datuojamas VI a. Čia buvo palaidota moteris. Atsižvelgiant į tai, kad kapų 1 ir 2 duobės susijungusios, mirusiųjų laidojimo kryptys sutampa, aptikti griautiniai kapai laikomi vienalaikiais. Tačiau re-

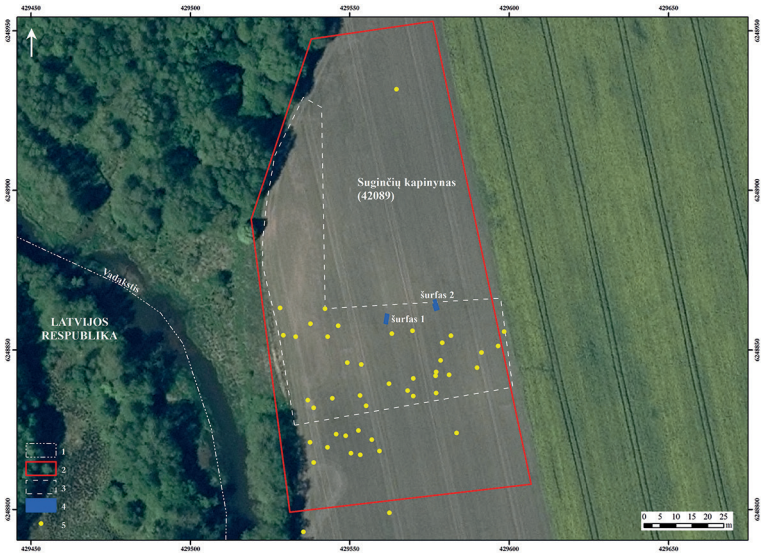

8 pav. Suginčių kapinyno situacijos planas: 1 – Latvijos Respublikos siena; 2 – kultūros paveldo vertybės teritorija; 3 – išsamiai iššvalgytas plotas; 4 – ištirti šurfai; 5 – ypatieji radiniai. G. Petrausko brėž.

Fig. 8. Situation plan of Suginčiai Cemetery: 1 – the border with the Republic of Latvia; 2 – the territory of the cultural heritage site; 3 – the thoroughly surveyed area; 4 – the excavated test pits; 5 – small finds.

9 pav. Suginčių kapinyne aptikti kirviai. G. Petrausko nuotr.

Fig. 9. Axes discovered in Suginčiai Cemetery.

miantis kapo duobės dydžiu, galimybę, kad abu mirusieji priklauso vienam dvigubam kapui, reikia atmesti. Mirusiųjų laidojimas ties alkūnėmis sulenktomis ir prie krūtinės priglaustomis rankomis buvo dažnas tarp žiemgalių, nebūdingas tik moterų laidojimas P kryptimi – tokia laidosena Žiemgaloje išplito VIII a. (ten pat, p. 33–35, pav. 12, 13). Atskirai minėtina tai, kad lankinės segės plačia ornamentuotais ranteliais puošta kojele labiausiai paplitusios Vakarų Lietuvoje, kiek mažiau jų rasta Vidurio Lietuvoje, o Žiemgaloje jos itin retos (*LAA*, 1978, t. IV, p. 40–42).

Kapinyno kalvelės žvalgymai parodė, kad radiniai išsibarstę ne mažiau kaip 70x70 m dydžio plote (8 pav.). Iš viso žvalgant aptikti 123 ypatieji radiniai, kurių daugelis kilę iš suardytų, daugiau nei šimtmetį ariamų griautinių kapų. Radiniai išsibarstę kapinyno kalvelės viršuje ir šlaituose, kyšojo žemės paviršiuje arba slūgsojo iki 15–20 cm gylio. Žvalgant surasto uždaro dirbinių komplekto – dalgio, įmovinio kirvio ir įmovinio ietigalio – vietoje ištirtas šurfas 1, dar vienam vyro kapo įkapių komplektui reikia skirti kalvelės R pakraštyje aptiktą įmovinį kirvį ir įmovinį ietigalį karklo lapo formos plunksna.

Darbo įrankiai sudaro didžiausią Suginčių kapinyno radinių grupę. Iš jų minėtina: 21 įmovinis kirvis (9 pav.) ir vienas miniatiūrinis kirvelis, 9 įtveriamieji peiliai, peiliuko lenkta viršūne dalis, 5 ylos, 2 pjautuvai, 2 vedegos ir kaplys (10 pav.), be to, darbo įrankiu laikomas akmeninis rutulio formos trintuvas ir du šlifavimo akmenys. Ginklai – antra gausi Suginčių kapinyno radinių grupė. Tarp surastų 28 ietigalių ir jų fragmentų vyrauja įmoviniai: juostiniai, karklo lapo, rombo formos, profiliuota ir neaiškios formos plunksna (11 pav.). Aptikti 2 įtveriamieji ietigaliai, dar dviejų ietigalių tipas – įmoviniai ar įtveriamieji – neaiškūs. Iš kitų kapinyno ginklų minėtinas tik kalvelės V krašte surastas kovos peilio fragmentas.

Žvalgant Suginčių kapinyną aptikta papuošalų: lankinės ilgakojės segės kojelė ir dviejų pasaginių segių liežuvėliai, lazdelinis smeigtukas, dar vieno smeigtuko trikampė galvutė (12 pav.) ir 3 smeigtukų adatos (viena jų – nuokamienio arba smeigtuko trikampe galvute), iš 18 grandelių suverta grandinėlė, 6 juostinės (iš jų dvi – vaikiškos), storagalė (13 pav.) ir dviejų įvijinių apyrankių dalys, įvijinis paplatinta viduriniąja apvija ir skardinis paplatinta priekine dalimi žiedai. Aprangos reikmenys tarp kitų Suginčių kapinyno radinių sudaro nedidelę dalį. Surastas dvigubas stačiakampis diržo apkalas, keturkampė ir ovalo formos geležinės sagtys bei dar vienos sagties liežuvėlis. Iš kitų žvalgant kapinyno teritoriją aptiktų radinių minėtinas geležinis juostinis

10 pav. Suginčių kapinyne aptiktas kaplys in situ iš P. G. Petrausko nuotr.

Fig. 10. A hoe discovered in Suginčiai Cemetery in situ, as seen from the S.

11 pav. Suginčių kapinyne aptikti ietigaliai. G. Petrausko nuotr.

Fig. 11. Spearheads discovered in Suginčiai Cemetery.

12 pav. Suginčių kapinyne aptiktas smeigtukas trikampe galvute. G. Petrausko nuotr.

Fig. 12. A triangular headed pin discovered in Suginčiai Cemetery.

13 pav. Suginčių kapinyne aptikta storagalė apyrankė. G. Petrausko nuotr.

Fig. 13. A bracelet with thickened terminals from Suginčiai Cemetery.

pentinas su spygliu ir dviejų cilindrinių geriamojo rago apkalų fragmentai. Kapinyno naudojimo laikotarpiui taip pat skiriama: žalvarinė grandis, 2 apskrito skersinio pjūvio žalvarinės vielutės – dirbinių ruošiniai, 7 neaiškios paskirties žalvarinių ir geležinių dirbinių fragmentai, lipdytos keramikos šukė.

Dalis žvalgant kapinyną surastų dirbinių su mirusiųjų laidojimu nesusiję. Deformuotas uždaras juostinis žiedas, kriauninis peilis ir dar vieno peilio fragmentas, žiestos keramikos šukė datuojami XVI–XVII a. Šiam laikotarpiui greičiausiai reikia skirti ir žalvarinę bato pasagėlę (?). XIX–XX a. pradžios laikotarpį liudija stačiatikių kabutis-kryželis, sidabrinio inkrustuoto žiedo dalis, 1841 m. Rusijos Nikolajaus I viena kapeika. Tarp šių radinių dėmesį atkreipia apskrita ažūrinė angliška sidabruota Vilniaus gubernijos valdininko uniformos saga su užrašu vidinėje pusėje „PLATED“, 1825–1851 m. pagaminta prekybininko Ivano Stepanovičiaus Burovo sagų fabrike Maskvoje. Iš to paties laikotarpio Suginčių kaimo ūkinės erdvės greičiausiai kilę du geležies šlako gabalėliai. Tuo metu artilerijos sviedinio skeveldra, 3 neiššauti rusiški 54x7,62 mm R kalibro šoviniai, vokiška 57x7,92 mm kalibro „Mauser“, 2 rusiškos pistoleto-kulkosvaidžio PPŠ ir viena 54x7,62 mm R kalibro šovinių tūtelės liudija II Pasaulinio karo įvykius.

Žvalgomųjų tyrimų metu aptiktas iki šiol nežinomas laidojimo paminklas – Suginčių kapinynas. Ištirti 2 griautiniai kapai, surinktas 141 ypatusis radinys. Laidosenos bruožai ir aptiktos įkapės Suginčių kapinyną leidžia laikyti žiemgalių bendruomenės laidojimo vieta. Kapinyne surastas peiliukas lenkta viršūne ir kaplys – išskirtiniai žiemgalių dirbinių tipai, o darbo įrankių, ginklų, papuošalų analogijų esama daugelyje tyrinėtų šios genties viduriniojo geležies amžiaus kapinynų: Jauneikiuose (Joniškio r.), Papilėje (Akmenės r.), Šukioniuose (Pakruojo r.) ir kt. Be to, įmoviniai kirviai ir griautiniame kape 1 aptiktas dalgis Suginčių kapinyną priartina prie kitų vakarinės Žiemgalos laidojimo paminklų.

Pagal įkapes Suginčių kapinynas datuojamas V–VIII a. Apatinė chronologijos riba brėžiama pagal aptiktus įmovinius kirvius, pjautuvus, lankinę ilgakoję segę, juostines ir storagalę apyrankes, viršutinė – miniatiūrinį kirvelį, įmovinius ietigalius karklo lapo formos plunksna, įtveriamuosius ietigalius, pasagines seges, smeigtuką trikampe galvute ir įvijines apyrankes. Lankinės ilgakojės ir III grupės žieduotosios segės, žiedai, geriamųjų ragų apkalai, juostiniai pentinai Žiemgaloje reti radiniai, o miniatiūriniai kirveliai, smeigtukai trikampe galvute ir jau minėtos III grupės lankinės žieduotosios segės būdingesnės kuršiams. Suginčių kapinynas yra Žiemgalos V dalyje, čia turėjo pasireikšti stipresnė kaimynų kuršių įtaka. Kiek vėliau šioje vietoje susidarė žiemgalių Duobenės žemė, Suginčių apylinkės pateko į šios žemės pietinį pakraštį (Vasiliauskas E., Žiemgalių žemės XII–XIII a., *Kryžiaus karų epocha Baltijos regiono tautų istorinėje sąmonėje*, Šiauliai, 2007, p. 51).

Šiandien žinoma daugiau nei 160 žiemgalių laidojimo paminklų (*Zemgaļi senatnē / Žiemgaliai senovėje*, Rīga, 2003, p. 30), tačiau, žvelgiant į jų paplitimo žemėlapį, Akmenės rajone pastebimas akivaizdus kapinynų trūkumas. Suginčių kapinynas iš dalies užpildo baltą dėmę vakarinės Žiemgalos žemėlapyje, tačiau lieka neaišku, kur gyveno Suginčių kapinyną naudojusi bendruomenė. Išlieka tikimybė, kad jos gyvenvietė galėjusi būti dešiniajame Vadaksties krante, dabartinėje Latvijos Respublikos teritorijoje.

2017 m. archeologinė ekspedicija atskleidė, kad didesnio tyrinėtojų dėmesio nesulaukęs Akmenės rajonas pamirštas nepelnytai. Aptikti

nauji laidojimo paminklai papildė archeologinį žemėlapį, suteikė trūkstamų duomenų apie šio krašto apgyvendinimą priešistoriniais ir istoriniais laikais, parodė, kad neproporcingai mažą žinomą archeologijos paminklų skaičių Akmenės krašte nemažai nulėmė tai, kad nerengtos kryptingos žvalgomosios ekspedicijos. Naujų paminklų paieškas Akmenės rajone numatoma tęsti.

The Search for New Monuments in Akmenė District

In 2017, the LNM archaeological expedition looked for new and little known cultural heritage sites in Akmenė District, surveying and evaluating suspected monuments. An unknown Middle Iron Age cemetery and an Early Modern period old cemetery were discovered but the survey of another locality yielded no tangible results.

Grave goods from 16th–17th-century inhumations: a signet ring (Fig. 2:2), a round buckle (Fig. 2:1), and a bronze fitting as well as two 19th–early 20th-century finds: a button and a bulla-type seal, which are not burial related, were discovered in Kivyliai Old Cemetery II (Fig. 1). A Klykoliai hill, which locals call a hillfort, and the land at its foot were surveyed but only bronze performs of uncertain chronology were found. No signs of a hillfort were identified.

7.3 m^2 were excavated in 5th–8th-century Suginčiai Cemetery and another roughly 3300 m^2 were thoroughly surveyed (Figs. 3, 4); finds were discovered in an approximately 70 x 70 m area (4900 m^2) (Fig. 8). Two Semigallian inhumations (Figs. 5–7), which contained a male over age 25 and a female over age 50, were excavated. 141 small finds, 8 sherds of hand built and hand thrown pottery, and 2 pieces of clay daub were found during the excavation and survey. The finds mainly consisted of tools (Figs. 9, 10), weapons (Fig. 11), and ornaments (Figs. 12, 13) while almost no apparel, household, or riding gear artefacts were discovered. The finds from the 16th–17th centuries and the 19th–early 20th century are separate and are connected with the heritage of Suginčiai village.

Gediminas Petrauskas,
Vykintas Vaitkevičius

Žvalgymai Kelmės, Molėtų, Radviliškio ir Raseinių rajonuose

2017 m. liepos–lapkričio mėnesiais LNM ir BRIAI žvalgė 20 kultūros paveldo vertybių požymių turinčių priešistorinių ir istorinio laikotarpio vietų Kelmės, Molėtų, Radviliškio ir Raseinių rajonuose. Aptikti radiniai perduoti saugoti LNM.

Aukštiškiuose (Kelmės r., Tytuvėnų apylinkių sen.), tarp kelio Tytuvėnai–Radviliškis ir Raganynės kalnelio (UK 6098), buvusio žvyro karjero vietoje (apytikslė koordinatė – LKS94 X6168020; Y451323) aptiktas 9,3 cm ilgio neaiškios paskirties ir chronologijos (naujųjų laikų?) geležinis įmovinis antgalis. Pasakojama, kad tarybiniu laikotarpiu čia buvo randama senienų, tačiau aiškesnių kultūros paveldo vertybės požymių radimvietėje nepastebėta.

Pabariukų (Eimančių) pilkapynas (Kelmės r., Tytuvėnų apylinkių sen.) – saugoma archeologijos vertybė (UK 17171). 2017 m. žvalgymai atskleidė, kad pilkapių būta už 75 m į P nuo saugomos teritorijos ribos esančioje nuartoje, dirvonuojančioje ir labai skurdžia augmenija apaugusioje, vos metru aukštesnėje Š–P kryptimi pailgoje, iš R pusės lauko kelio apribotoje apie 80x30 m dydžio kalvelėje (vidurinėje dalyje – LKS94 X6166718; Y441710). Jos